

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania M. B.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o podleganie dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 25
lutego 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 17 października 2023 r., sygn. akt III AUa 594/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od M. B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanej orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie wyrokiem z dnia 17 października 2023 r. oddalił apelację odwołującą się od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 11 maja 2022 r., oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle stwierdzającej, że wnioskodawczyni M. B. w okresie od 1 grudnia 2014 r. do 10 sierpnia 2015 r. podlegała obowiązkowo

ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz, że w okresie od 1 grudnia 2014 r. do 31 sierpnia 2015 r. nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Wnioskodawczyni wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, zaskarżając orzeczenie w całości i opierając skargę na podstawie naruszenia prawa materialnego - art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497 ze zm.; dalej jako ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych lub ustawa systemowa) w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2022 r.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej się kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Skarżąca wskazała na potrzebę wykładni art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym na dzień 24 grudnia 2019 r. jako przepisu budzącego poważne wątpliwości oraz wywołującego rozbieżności w orzecznictwie zarówno sądów powszechnych, jak i Sądu Najwyższego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych,

wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365 i z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość

dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124). Twierdzenie o występowaniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów jest uzasadniony tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących owo zagadnienie. Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia - mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Teza o rozbieżności w orzecznictwie sądowym i potrzebie wykładni przepisów prawa stoi w sprzeczności z twierdzeniem skarżącej zawartym w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Odwołująca się zauważa (i ma rację), że w judykaturze wykrystalizowała się jednolita linia orzecznicza co do kryteriów, jakie należy wziąć pod uwagę, przywracając termin do opłacenia składki w trybie art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Skoro wykładnia art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej doczekała się ujednolicenia i utrwalenia w orzecznictwie sądowym, w szczególności orzecznictwie Sądu Najwyższego, to *prima vista* nie zachodzi przesłanka przedsądu wskazana w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. O konieczności dokonania wykładni przepisu nie przesądza to, że – w ocenie skarżącej – orzecznictwo sądowe nie wypracowało analogicznego, wzorcowego stanowiska właściwego dla danego stanu faktycznego. Jak wskazano wyżej, rolą postępowania kasacyjnego jest zrealizowanie interesu publicznego w ujednoliceniu i ustabilizowaniu orzecznictwa sądowego, nie zaś udzielaniu kazuistycznych odpowiedzi na wątpliwości prawne zaistniałe w

określonych okolicznościach faktycznych, stając się zarazem kolejną instancją odwoławczą.

Sąd drugiej instancji, mając na uwadze stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 stycznia 2007 r., I UZP 6/06 (OSNP 2007 nr 13-14, poz. 197), podkreślił, że kluczowy w sprawie był fakt ustalonego, świadomego działania w okresie pobierania zasiłku chorobowego przez M. B.. W tym kontekście istotne znaczenie ma prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 13 grudnia 2019 r. (IV Ua 38/19), potwierdzający prawidłowość decyzji organu rentowego z dnia 12 kwietnia 2019 r. o odmowie przyznania wnioskodawczyni prawa do zasiłku chorobowego za okres od 1 grudnia 2014 r. do 14 czerwca 2015 r. oraz od 19 czerwca 2015 r. do 7 sierpnia 2015 r. z uwagi na kontynuowanie przez ubezpieczoną działalności gospodarczej w trakcie niezdolności do pracy. W efekcie tego, wskazane okresy zostały uznane za okresy niepłacenia składki na ubezpieczenie społeczne – art. 14 ust. 2 ustawy systemowej. Wniosek skarżącej o wyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie został zaś złożony po wydaniu przez Sąd Okręgowy prawomocnego wyroku w przedmiocie odmowy prawa do zasiłku.

Oceniając powyższy przypadek, Sąd drugiej instancji prawidłowo wyłożył art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej, biorąc pod uwagę w szczególności aspekty subiektywne opóźnień. Taka interpretacja jest zgodna z utrwalonym orzecznictwem, także z poglądami wyrażanymi przez samą skarżącą w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (tj. powołanie się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 28 czerwca 2013 r., III AUa 1537/12, akcentujący uwzględnienie braku winy ubezpieczonego w przekroczeniu terminu). Niewątpliwie, w analizowanych przypadkach należało brać pod uwagę przebieg samego ubezpieczenia chorobowego i dotychczasowy sposób wywiązywania się płatnika z tego obowiązku. Jednak nie można zapomnieć o przyczynie nieterminowego opłacenia danej składki, bowiem brak racjonalnego usprawiedliwienia opóźnienia wyklucza wyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2015 r., III UK 233/14, LEX nr 1784526). Ogólnie jako przyczyny uzasadniające wyrażenie zgody na opłacenie składek po terminie wskazać można okoliczności, które obiektywnie wyjaśniają, że zapłata składek w

terminie była niemożliwa albo niezapłacenie ich w terminie było niezależne od woli ubezpieczonego, a samo niezapłacenie składek w terminie nie było spowodowane tylko zaniedbaniem (brakiem staranności) ubezpieczonego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2016 r., I UK 35/15, LEX nr 2004234).

W tym stanie rzeczy wypada uznać, że skarżąca nie wykazała potrzeby dokonywania wykładni przepisu art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2022 r. W konsekwencji, stosując art. 398⁹ § 2 k.p.c., należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[r.g.]